

Fjerdegenerasjons planstrategi – vi gjør oss klare sammen!

Lill-Hege Nergård

Seniorrådgiver samfunnsplanlegging

Foto: Anders Aasheim

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

14. nov 2022

Hvorfor kommunal planstrategi?

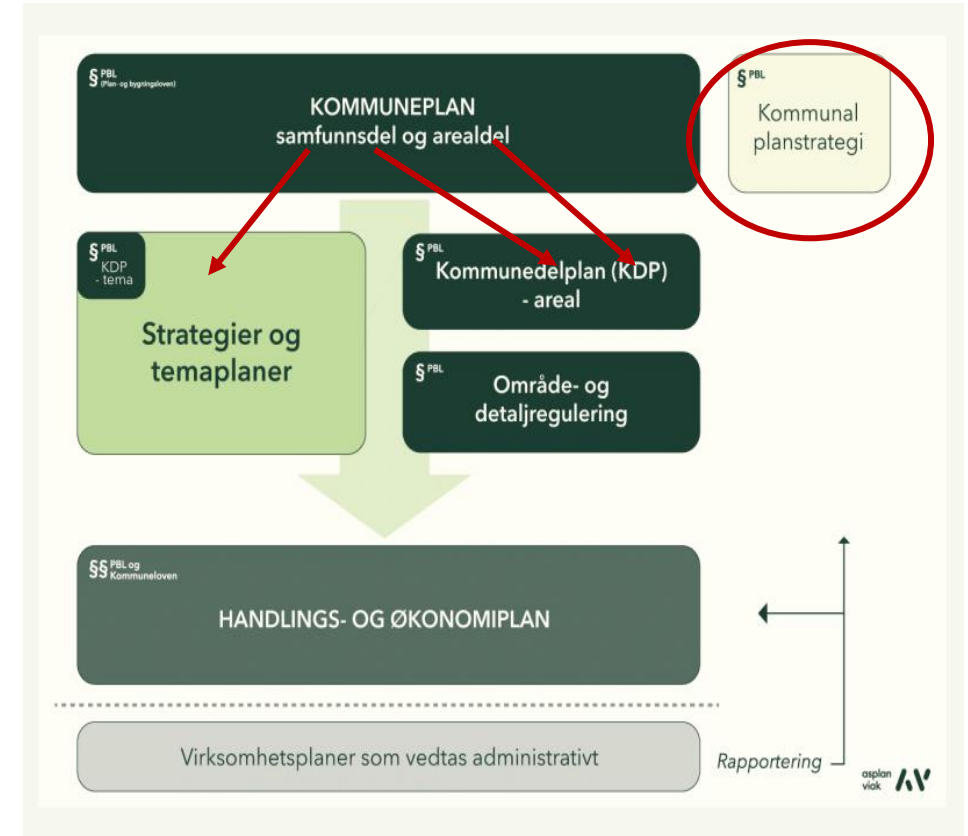
- *Formål: sette fokus på de **planoppgaver** kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en positiv utvikling i kommunen*
- Forankret i plan- og bygningsloven (§ 10-1) og Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging som sier at *kommunene skal prioritere arbeidet med planstrategi for å sikre oppdaterte planer som møter dagens og framtidens behov og som legger bærekraft til grunn*
- «Hjelpe» politikerne til å planlegge mot en ønsket utvikling
- Prioritere mellom planinnsats
- Komme fra enkeltplaner til et sammenhengende plansystem

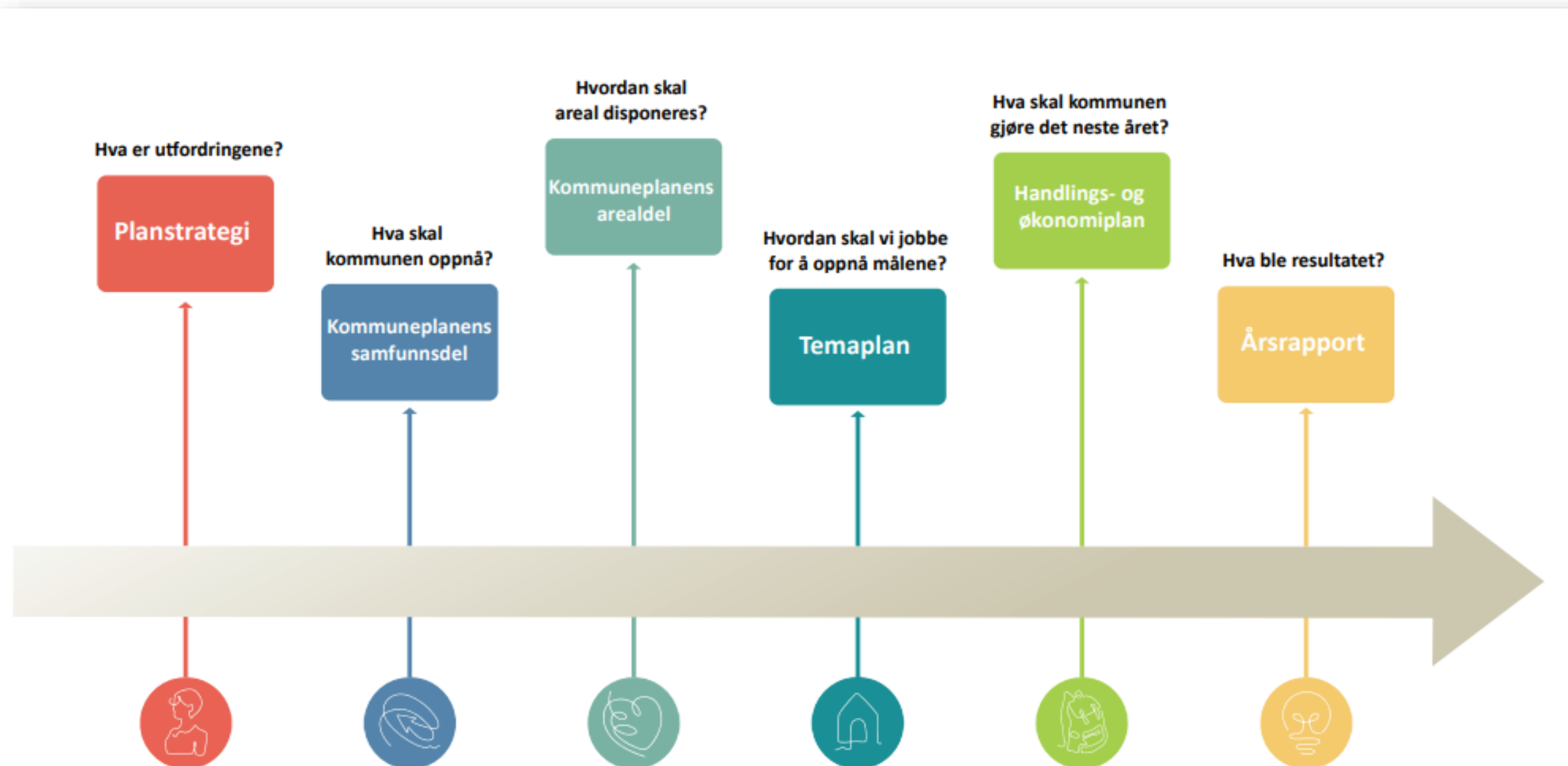

Plansystemet i kommunene

- Gi en oversikt over plantyper og planomfang i kommunene
- Tilpasset kommunenes behov
- Samfunnsdelen – *flaggskipet*
 - Identifisere kommunestyrets politikk og følge valgperiodene
 - Vise helhet, være tverrfaglig og prioritere
 - Styrende for valg av temaplaner og sektorenes virke
 - *Skape helhetlig målstruktur*
 - Gi retning for arealbruk (arealstrategi)
- Arealplaner som henger sammen
- Kobling mellom langsiktige og kortsiktige planer
 - Sammenheng mellom kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen
 - Styre ressursbruken til å nå de viktigste målene i kommunen - fordrer en samfunnsdel som tør å prioritere

Rollefordelingen i plansystemet

Hva er kommunal planstrategi?

- Si noe om utviklingstrekk, hovedutfordringer og muligheter – ta strategiske retningsvalg om ønskelig
- Ta stilling til om kommuneplanen helt eller delvis skal revideres
 - Følge politiske valgperioder
 - Revisjon pga ønske om endret politisk retning
 - Nye utviklingstrekk/utfordringer
 - Nye nasjonale/regionale føringer som fordrer revisjon
- Kan vurdere sektorenes planbehov, herunder også arealplaner -> Ikke et krav

Figur: Behovstilpasset revisjon av kommuneplanen

Hva er kommunal planstrategi?

- Er sammen med planprogrammet et prosessledende dokument for kommuneplanarbeidet

- **Politisk verktøy** for å prioritere planer og rydde i plansystemet

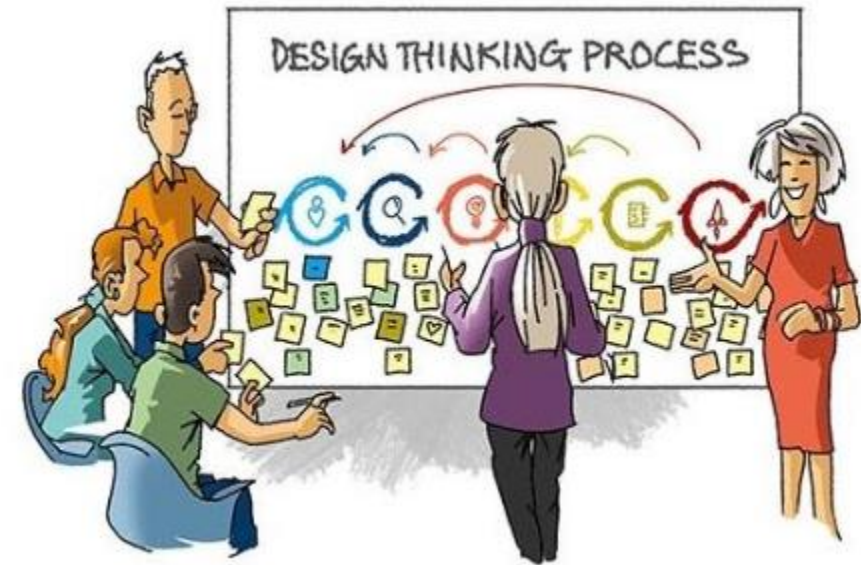

Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden

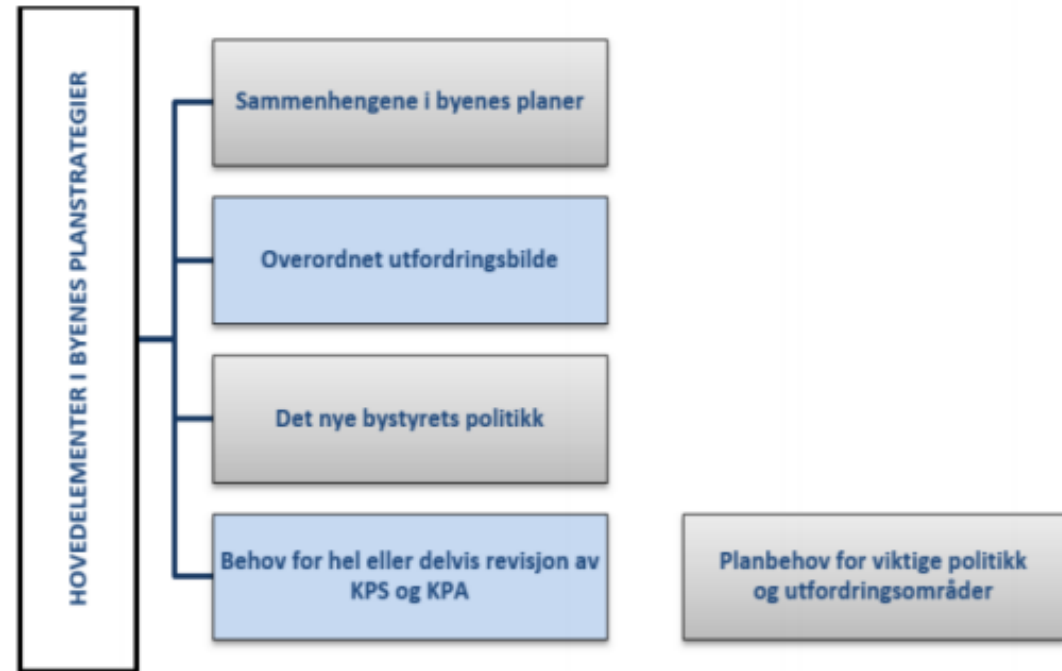
Prosesskrav

- Utarbeides/revideres minst én gang i hver valgperiode
- **Vedtas senest** innen ett år etter konstituering av nytt kommunestyre
- Offentliggjøres i minst 30 dager før behandling i kommunestyret
- Innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner
- Ingen spesifikke krav til politisk forankring.. Men «kommunestyret skal utarbeide og vedta».... Og ta stilling til planvalg

FOU: Bruke planstrategien som politisk styringsverktøy

- Hva vil det nye kommunestyret fokusere på?
- Hva vil det nye kommunestyret utvikle politikk og styringsverktøy for?
- Når og hvordan?

Figur 5.1.1 Innhold i storbyenes planstrategier slik det ble definert i storbyforskningsprosjektet storbyenes planstrategier. Blå bokser viser lovpålagt innhold i planstrategien.

Hvordan står det til med planstrategiarbeidet? Sånn egentlig...

- Noen vedtar planstrategi for seint
- Noen vedtar ikke i det hele tatt (17 av 39 kommuner per 31.12.2020 vi ikke vet status på)
- Omfattende – tar oppgaver og ambisjoner fra samfunnsdelen
- Slås sammen med planprogram til samfunnsdelen – lurt!

Forskning mener at:

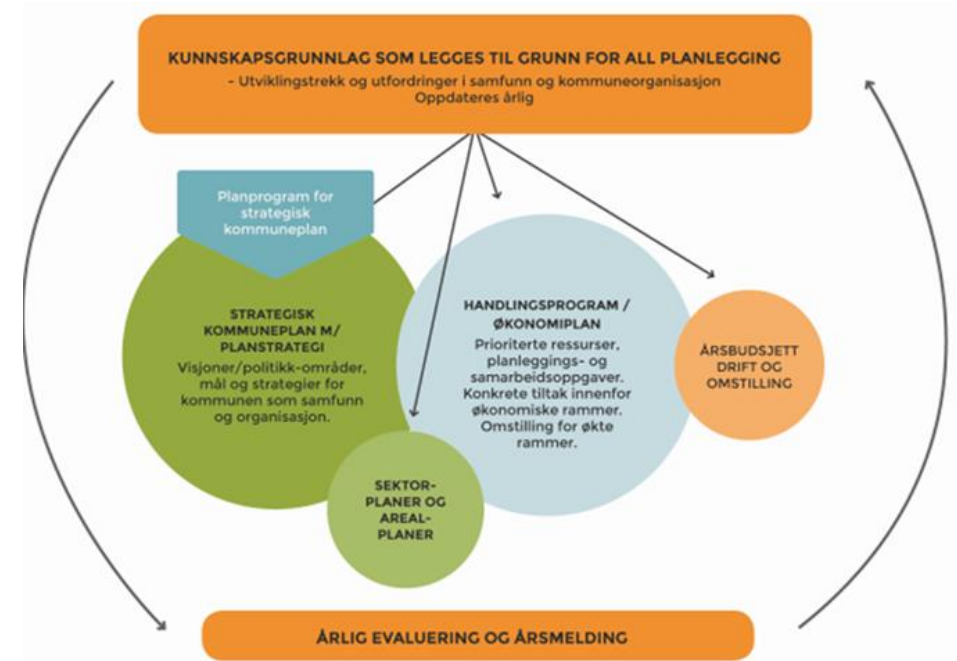
- Planstrategien er for lite politisk forankret
- Planstrategi må forenkles kraftig for å knytte samfunnsdelen til valgperiodene og det nye kommunestyrets politikk
- Planstrategi bør omhandle krav om revisjon av kommuneplanen (kortfattet dokument/del av HØP)
- Ta stilling til arealdelen på bakgrunn av vedtatt samfunnsdel
- Vurdere innholdet i samfunnsdelen som en egen prosess
- Utfordringsbilde som egen prosess i valgåret

Hvordan utarbeide kommunal planstrategi

Start prosessen tidlig – legg grunnlaget valgåret!

- Helhetlig kunnskapsgrunnlag/ utfordringsbilde utarbeides valgåret
 - Egen prosess – frikoblet planstrategi
 - Legges til grunn for all planlegging
 - Intern medvirkning (tverrfaglig, ledergruppen)
 - Ekstern medvirkning
 - Nye nasjonale forventninger må hensyntas
 - FNs bærekraftsmål som grunnlag
 - Oppdateres årlig/evalueres i årsmelding/årsrapport

4-ÅRS SYKLUS	ÅRLIG SYKLUS	KONTINUERLIG
Langsiktig og strategisk planlegging	Prioritering av tiltak og organisering	Gjennomføring av tiltak og endringer
Strategisk planlegging	Taktisk planlegging	Operativ planlegging
Plan- og bygningloven	Kommuneloven	Kommuneloven m.m

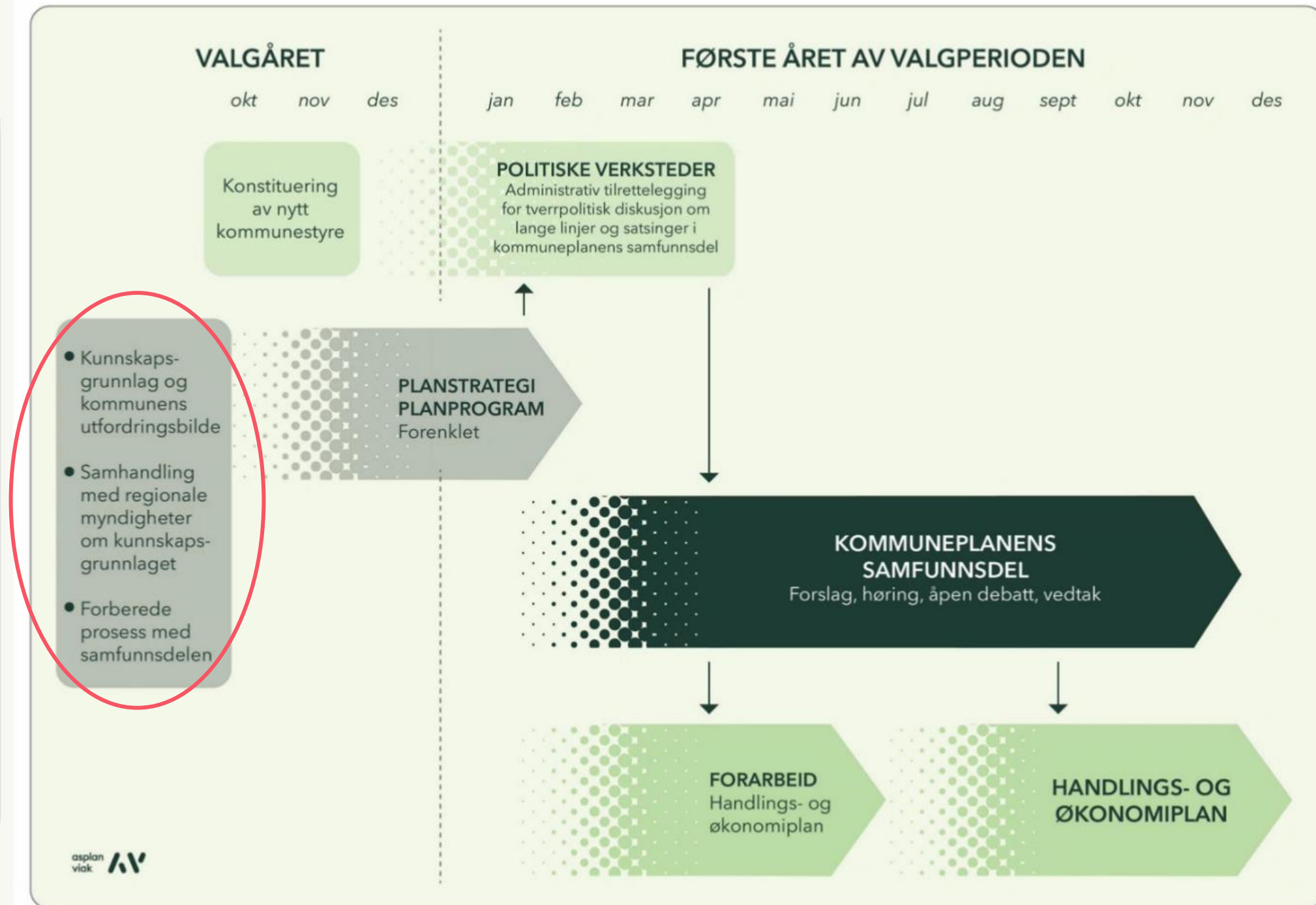
Hvordan utarbeide kommunal planstrategi

- Ha planstrategi klar til vedtak rett etter konstituering av nytt kommunestyre
- Vedta kommuneplanens samfunnsdel tidlig i kommunestyreperioden
- Slå sammen planstrategi og planprogram for samfunnsdelen
- Planstrategi - *kun* avklare behov for revisjon av kommuneplanen
- Samfunnsdelen styrende for valg av temaplaner
- Skille prosessene med samfunnsdelen og arealdelen – ikke felles planprogram
- Styrke koblingen mellom handlingsdelen av kommuneplanen og økonomiplanen

NY AGENDA FOR SAMFUNNSDELEN

- Samfunnsdelen som fast rutine første året av valgperioden
- Politisk styring og kobling til økonomiplan
- Nytt format på medvirkning
- Arena for nye folkevalgte til å bli kjent med plansystemet og få diskutere politikk for kommunen

Takk for meg!

fmtrlhn@statsforvalteren.no

Foto: Anders Aasheim

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

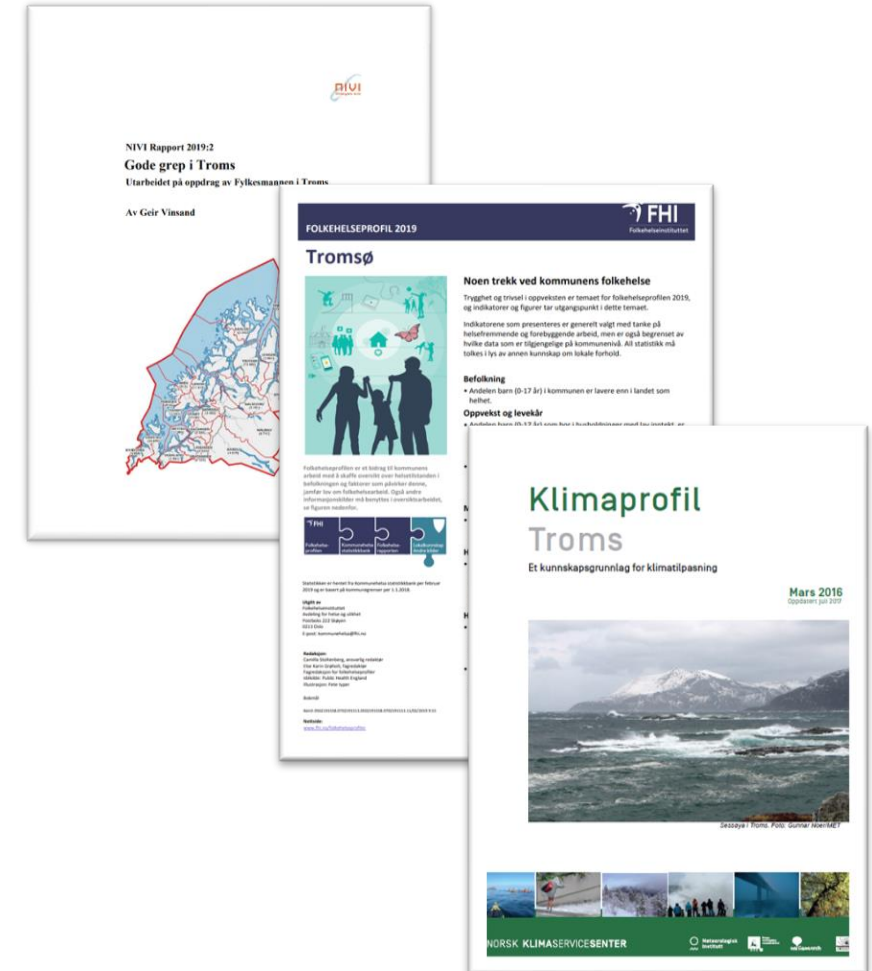
*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

14. nov 2022

Viktige kilder til kunnskap

- Regional planstrategi
- Folkehelseprofiler/folkehelseoversikt i kommunene
- Klimaprofiler/klimatilpasning.no
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyser
- Kartbaser – NIBIO/Kilden
- Distriktsplaner reindrift
- Kommunefakta i TromsAtlas (<https://www.tromsatlas.no/kommunefakta>)
- Kartlegging av interkommunalt samarbeid i Troms og Finnmark (sluttrapport avgis senest 1.12.2019)
- Kommunebilder
- KOSTRA/SSB

Relevante kommunedelplaner/tiltaksplaner/utredninger

- Kommunedelplan klima og energi (klimatilpasning)
- Kommunedelplan helse, omsorg og sosial
- Kommunedelplan oppvekst
- Kommunedelplan vann og avløp
- Kommunedelplan overvannshåndtering
- Kommunedelplan naturmangfold
- Kommunedelplan næringsutvikling
 - Tiltaksplan for landbruket
- Handlingsplan for universell utforming
- Boligpolitisk handlingsplan
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (lovpålagt)
- Overordnet beredskapsplan (lovpålagt)
- Beredskapsplan helse- og sosial (lovpålagt)
- Folkehelseoversikt (lovpålagt)
- Kobling særlovgivning og PBL